

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕСУРСІВ БАСЕЙНУ РІЧКИ НІЧЛАВА В РЕКРЕАЦІЙНИХ ЦІЛЯХ

Водні ресурси є стратегічним, життєво важливим природним ресурсом, що має особливе значення. Вони є національним багатством кожного регіону, однією з природних основ його економічного розвитку. Вони забезпечують усі сфери життя і господарської діяльності людини, визначають можливості розвитку промисловості й сільського господарства, розміщення населених пунктів, організації відпочинку й оздоровлення людей.

Нічлава – річка в межах Чортківського району Тернопільської області. Ліва притока Дністра. Довжина 83 км. Площа водозбірного басейну 871 км². Похил річки 2,1 м/км. Нічлава бере початок на північ від села Чагарі. Тече в межах Подільської височини переважно на південь. Впадає в Дністер поблизу села Устя. Праві притоки: Нічлавка, Драпака, ліві - Циганська. Води річки використовуються для водопостачання господарських об'єктів, риборозведення, рекреації.

Водні ресурси водночас є одними з найбільш популярних серед туристів рекреаційним ресурсом, тому що сприяють задоволенню майже всі потреби відпочиваючих. Це й активні види водного спорту, пляжно-купальний відпочинок, сімейні походи та багато іншого. Щоб виявити, наскільки водний об'єкт є придатним для рекреаційного використання, треба охарактеризувати його та проаналізувати багато факторів, що впливають на його туристичну привабливість. Що стосується якості води в р. Нічлава, то вона є на рівні «помірно-забрудненої». Це означає, що забруднюючі речовини наявні, але у межах норми. Те ж саме стосується і кисневого режиму, він задовільний. Вміст забруднюючих речовин залежить від природних характеристик ландшафтів, характеру та інтенсивності господарської діяльності на площі водозбору. Також не варто забувати про промислове виробництво, скиди комунальних підприємств, які здебільшого фіксовані.

Зважаючи на те, що річка Нічлава належить до малих річок, вона не в змозі задовільнити повний спектр рекреаційних

послуг. В цих умовах особливо важливе значення для розвитку рекреації мають водосховища, які є істотним, а в деяких місцях і єдиним водним рекреаційним ресурсом. Більшість водосховищ комплексного призначення створені поблизу міст та населених пунктів. В багатьох районах, дефіцитних на природні водойми, водосховища підвищують рекреаційну цінність і ємність ландшафтів..

На річці Нічлава розташовані два водосховища: Борщівське та Котівське. Також можна сюди додати Мушкатівське водосховище, яке розташоване на притоці Нічлави, річці Циганка.

Проаналізувавши основні морфометричні показники річки та водосховищ, які знаходяться в її басейні, можна зробити висновок, що вони найбільш придатні для пляжно-купального відпочинку та рибальства. Також водосховища за своїми розмірами придатні для греблі, відповідаючи критеріям для даного виду рекреації. Такі види рекреації як: водно- моторний спорт, туристичні сплави на човнах і плотах в межах басейну неможливі.

Таким чином, водосховища створюють сприятливі умови для широкого їх використання як зон відпочинку, але одночасно не можна забувати, що створення водосховища в ряді ускладнює рекреаційне використання території. Це відбувається через підтоплення і затоплення існуючих джерел мінеральних вод, цінних для організації відпочинку прибережних ділянок, а також через ускладнення умов відпочинку на ділянках річок у нижній частині гідровузлів з різкими добовими і тижневими коливаннями рівня. і зниженням температури води. До негативних умов відпочинку також варто віднести і «цвітіння» води в деяких водосховищах, інтенсивну абразію берегів, значне відступання урізу води, заростання окремих ділянок. Вказані негативні наслідки створення водосховищ та умов їх експлуатації можуть бути пом'якшені або повністю уникнені при врахуванні інтересів рекреації ще на стадії проектування, а також за рахунок проведення інженерних, водосподарських та інших заходів.

Характеризуючи рекреаційні можливості річки не варто забувати, що значний вплив на рекреаційну діяльність та привабливість мають прибережні території річки(тобто басейн річки). Природно - заповідний фонд басейну річки є засобом збереження унікальних природних об'єктів і явищ, які слугують

місцем для рекреації.

Аналіз функціональної структури природно-заповідного фонду показав що у межах басейну Нічлави наявні 5 із 11 існуючих категорій заповідання а саме: національний природний парк, регіональний ландшафтний парк, заказник, пам'ятка природи, дендрологічний парк. Найбільш значущими є об'єкти ПЗФ загальнодержавного значення: НПП «Дністровський каньйон», лісовий заказник «Дача Галілея», ботанічний заказник «Шупарський», дендрологічний парк «Гермаківський», геологічні пам'ятки природи – печери «Оптимістична», «Озерна», «Кришталева», «Вертеба», «Ювілейна».

Збільшення кількості і площ ПЗФ необхідно здійснювати за рахунок створення заказників, насамперед, у середній і нижній відтинках басейну Нічлави. На витоках Нічлави і її приток доцільне створення гідрологічних пам'яток природи з метою забезпечення обсягів стоку, параметрів гідрологічного режиму річок. Тому тут доцільне створення значних за площею комплексних пам'яток природи, заповідних урочищ або ландшафтних заказників. В середній частині басейну річки в межах коритоподібної частини річкової долини важливим є збереження лісових, чагарникових і лучних угруповань рослинності, місцями рідкісних видів, які збереглися в межах своєрідних «сховищ» на схилах річкової долини. У нижній частині річкової долини також попередньо виокремлено кілька перспективних для заповідання ділянок в околицях таких населених пунктів: Пищатинці (100 га), Стрільківці (110 га), Сквятин (250 га), Шишківці (50 га), Худіївці (138 га), Бабинці (150 га), Пилипче (290 га) [1].

Всі вони можуть слугувати об'єктами рекреації і тому доцільне залучення перспективних ділянок, до територій природньо- заповідного фонду.

Висновки. Рекреаційний потенціал річки та водосховищ не варто недооцінювати. Так, аналізуючи ресурси басейну річки Нічлава та водосховищ на предмет рекреаційної оцінки, можна зробити висновок, що акваторія річки не однаково придатна для використання у рекреаційних цілях. Водосховища річки можна використовувати як об'єкт пляжно-купального відпочинку та риболовлі. Здебільшого це самостійний сімейний відпочинок на

берегах басейну річки та її приток. Водосховище є більш універсальним рекреаційним об'єктом через свої морфометричні та гідрологічні показники. Крім цього, туристична інфраструктура узбережжя водосховища більш розвинута, ніж на р. Нічлава. Це, бази відпочинку, заклади харчування, створена рекреаційна інфраструктура.

Значну роль в розвитку рекреації і екотуризму в межах річкового басейну відіграють заповідні території, які вже сформовані і які можуть бути створені у найближчій перспективі.

Література:

1. Царик Л., Царик П., Кузик І., Царик В. Природо-користування та охорона природи у басейнах малих річок. Тернопіль: ред.-видавничий відділ ТНПУ, 2021 – 162 с.